

Pszichoterápia

a klinikum, szociális ellátás, mentálhigiéné, nevelési tanácsadás,
szervezeti tanácsadás, prevenció szakmai folyóirata
2013. OKTÓBER, 22. ÉVFOLYAM, 5. SZÁM

Tartalom

A szerkesztő előszava

Kiss Tibor Cece

TANULMÁNYOK

A gyakorlat kérdései

Droppa Szilvia: A beszéd „újratanulása” és a kapcsolat fejlődése szelektív mutista gyerekek terápiájában

Elméleti tanulmány

Bimbó Melinda: Áramlatban a csoport. A flow állapotot elősegítő tényezők szerepe pszichodráma csoportban

Módszertani tanulmány

Krékits József: Vissza az álmokhoz! A fenomenológiai daseinanalitikus álomértelmezésről

Kutatási tanulmány

Albert-Lőrincz Enikő: Az értékelés bizonyítékokon alapuló gyakorlata a módszerspecifikus képzésekben

SZAKMAI KÖZÉLET

Interjú

Valkó Lili interjúja Szamosi Judittal és Gyalog Beával a tranzakcióanalízis hazai helyzetéről

Viták, hozzászólások

Vita a gyermekekkel végzett pszichoterápiáról – *Gádoros Júlia* ♦ *Kappéter István* ♦ *Pálmai Katalin*

Levelek a Szerkesztőhöz – *Fazekas Ágnes* ♦ *Harmatta János* ♦ *Janovszki Gabriella*

Levél az Olvasóhoz – a Pszichoterápia 10., jubileumi konferenciájához

Hírek

Beszámolók

Konferenciák – *Farkas Attila* ♦ *Fodor Kinga* ♦ *Kiss Tibor Cece* ♦ *Nagy Tímea* ♦ *Tiringer István*

Könyvismertetés – *Fehér Pálma Virág* ♦ *Hansjürgens Anna Mária* ♦ *Haraszi László* ♦ *Hencsey Rita* ♦ *Kerekes Zsuzsanna* ♦ *Riskó Ágnes* ♦ *Tiringer István* ♦ *Tiringer István*

Szakkönyv- és folyóiratlisták

Szakmai programok

Szerkesztőségi közlemények

A SZERKESZTŐ ELŐSZAVA

Jelen lapszámunk – szemben az előző szám homogenitásával, melyet Buda Béla emlékének szenteltünk – visszazökkent heterogén kerékvágásába, igen változatos *Pszichoterápiát* kap kézbe az Olvasó mind témáit, mind műfajait tekintve.

Gyerekerápiás gyakorlati kérdéssel indul a tanulmányos sora, *Droppa Szilvia* A beszéd „újratanulása” és a kapcsolat fejlődése szelektív mutista gyerekek terápiájában című írása párhuzamot von az anya–gyerek és a terapeuta–paciens kapcsolat között, és a kapcsolat szerepét vizsgálja a beszéd fejlődésében, illetve a beszéd szerepét a terápiás kapcsolat fejlődésében. Esetvignettákkal illusztrálva, szakaszokra bontva mutatja be a mutista gyerekekkel végzett terápia folyamatát.

Inkább elméleti megközelítés jelenik meg *Bimbó Melinda* Áramlatban a csoport. A flow állapotot elősegítő tényezők szerepe pszichodráma csoportban című tanulmányában. A Mérei-féle pszichodráma és a Csíkszentmihályi-féle flow jelenség kapcsolatát kutatja, azon pontokat igyekszik beazonosítani, amelyek mentén a pszichodráma csoport áramlatélményt tud nyújtani a résztvevőknek. Az egészségpszichológia és a csoportpszichoterápiák határterületén járunk.

Megint a gyakorlathoz közelít *Krékits József* módszertani tanulmánya. A Vissza az álmokhoz! A fenomenológiai daseinanalitikus álomértelmezésről című írás a filozófiai alapokon nyugvó, ugyanakkor a freudi pszichoanalízisből létrejött terápiás eljárás egyik technikáját, az álomértelmezést mutatja be, összevetve azt más terápiás irányzatok álommunkájával. Az elemzést irodalmi és saját esetrészletek teszik jobban érthetővé.

S végül, jelen lapszám utolsó tanulmánya egy kutatást mutat be, *Albert-Lőrincz Enikő* Az értékelés bizonyítékokon alapuló gyakorlata a módszerspecifikus képzésekben című dolgozata a módszerspecifikus képzésekben használt értékelési módok gyakorlatának és az értékelés hatásának vizsgálatával foglalkozik. Fontos, a pszichoterápia oktatását érintő szakmai etikai dilemma rejlik emögött. Az értékelésre vonatkozó kutatási bizonyítékok abban segíthetnek, hogy a képzők jobban megértsék a folyamat lényegét, jogosultságot érezzenek elvégzésére, és fel tudják vállalni az értékítéletek felelősséget – ami nem könnyen egyeztethető össze a terápia támogató semlegességével. Komoly szerepkonfliktust tud eredményezni, amikor az oktató és a terapeuta egyazon személy, vagy az egyik szerepből a másikba vált.

A szakmai közéleti rész igen bőséges. Olvashatunk egy *interjút* a hazai tranzakcióanalízis jelenéről, Valkó Lili *Szamosi Judittal* és *Gyalog Beával* beszélgetett. Folytatódik a *vitánk a gyerekerápiáról*, jelen lapszámunkban *Gádoros Júlia, Kappéter István és Pálmai Katalin* hozzászólása olvasható. Várjuk további hozzászólásaikat!

Három levél is érkezett szerkesztőségünkhöz, melyeket közreadunk. *Fazekas Ágnes* egy éve vett részt az Egyesült Államokban a „Békés Iskolák” találkozón. (Twemlow kezdeményezéséről már bővebben olvashattak lapunk hasábjain.) Fazekas Ágnes, mint egyetlen európai résztvevő, megosztja velünk élményeit, tapasztalatait.

Érdekesség, amit a szakmában feltehetően soka nem tudnak, hogy Ferenczi Sándorról kisbolygó van elnevezve. Ennek részleteiről olvashatunk *Harmatta János* levelében.

Janovszki Gabriella vitaindítónak is beillő levelében azt a problémát veti fel, hogy az új Köznevelési Törvényben sehol nem szerepel a szakpszichoterapeuta vizsga elfogadása a szakszolgálati munkában.

Szerkesztőségünk is „levelezik” az Olvasókkal, hírt adunk arról a szeptember elején lezajlott találkozóról a szakegyesületek széles körének képviselőivel, amely folyóiratunk jövő évi konferenciájának előkészítése céljából került megszervezésre. A konferencia fejlődési lehetőségeit kerestük. Milyen szerkezeti, tartalmi, szervezeti változtatások felé mozdulhatunk anélkül, hogy a konferencia elveszítené frissességét, gyakorlatorientáltságát, sajátos hangulatát. 2014. május 16–17-ét már most érdemes beírni a naptárba!

Mindezen túl – ahogy az megszokott – hírek, hirdetések, konferenciabeszámolók, könyvlisták, könyvrecenziók olvashatók még a Pszichoterápia őszi lapszámában is.

Kiss Tibor Cece

Pszichoterápia

a professional journal of clinical work, social work,
mental hygiene, educational counselling,
organizational counselling and prevention

A bimonthly publication 22nd year issue 5, October 2013

CONTENTS

Editorial

Tibor Cece Kiss

ARTICLES

Questions of practice

Szilvia Droppa: „Re-learning” of speech and developing of therapeutic relationship in therapy of selective mute children

Theoretical study

Melinda Bimbó: Group in flow. Flow state promoting conditions in psychodrama group.

Methodological study

József Krékits: Back to dreams. The phenomenological daseinanalytical interpretation of dreams

Research study

Enikő Albert-Lőrincz: The practice of evidence-based evaluation in the method-specific trainings

PROFESSIONAL LIFE

Interview

Lili Valkó's interview with Judit Szamosi and Bea Gyalog about the Hungarian situation of transactional analysis

Discussions, comments

Debate on child psychotherapy – *Júlia Gáboros* ♦ *István Kappéter* ♦ *Katalin Pálmai*

Letters to the Editor – *Ágnes Fazekas* ♦ *János Harmatta* ♦ *Gabriella Janovszki*

Letter to the Reader – about the 10th conference of Psychotherapy

News

Reports

Conferences – *Attila Farkas* ♦ *Kinga Fodor* ♦ *Tibor Cece Kiss* ♦ *Tímea Nagy* ♦ *István Tiringér*

Book reviews – *Pálma Virág Fehér* ♦ *Anna Mária Hansjürgens* ♦ *László Haraszti* ♦ *Rita Hencsey* ♦ *Zsuzsanna Kerekes* ♦ *Ágnes Riskó* ♦ *István Tiringér* ♦ *István Tiringér*

Lists of professional books and periodicals

Professional programs

Editorial announcements

Tanulmányok

• Elméleti tanulmány

Áramlatban a csoport.^[1]

Bimbó Melinda

A dolgozat két, egymástól első pillantásra távol eső iskola: a Mérei-féle pszichodráma és a Csíkszentmihályi-féle flow jelenség közös pontjait próbálja megragadni. Noha flow élmény bármilyen tevékenység során létrejöhet, Csíkszentmihályi megkülönböztet a flow állapot előidézésére kedvező feltételekkel bíró, ún. autotelikus tevékenységeket (Csíkszentmihályi 2001). Jelen írás mellett érvel, hogy az aktivitást igénylő, keretek közé zárt, kidolgozott szabályok mentén folyó, mégis a játék formáját öltő csoportmunka különösen alkalmas arra, hogy a csoporttagok számára áramlatélményt nyújtson. A dolgozat terjedelmi okokból arra szorítkozik, hogy a flow fundamentális elemeinek sorra vételével vizsgálja meg, hogy a Mérei-féle hagyományokkal vezetett pszichodráma csoportülés hogyan adhat lehetőséget a tagok számára az optimális élmény átélésére és hosszabb távon a változásra, az én és a társas kapcsolatok pontosabb, valóságűbb megismerésére és a személyiség komplexebbé válására. A dolgozat tágabb kontextusa a flow egészségpszichológiai és pszichoterápiás vonatkozásainak köre. E témában eddig főként megküzdéssel és egyéni pszichoterápiás munkával foglalkozó cikkek jelentek meg. A dolgozat végén röviden kitérek arra, hogy a jövőben érdemes volna ezek gazdag empirikus eszköztárából meríteni a csoportfolyamatok vizsgálatához, és annak tisztázásához, hogy milyen szerepet játszhat az áramlat a gyógyulásban, változásban és a terápiás szövetség iránti elköteleződésben.

Kulcsszavak: flow – a flow fundamentális elemei – pozitív pszichológia – pszichodráma

Group in flow. Flow state promoting conditions in psychodrama group.

The paper intends to capture the common points of two scientific trends, schools of which look apparently rather different at first sight. These competing approaches are Mérei's psychodrama and Csíkszentmihályi's flow phenomenon. Although the flow can occur during whatever activities, Csíkszentmihályi still describes so called autotelic activities that provide auspicious features to cause flow (Csíkszentmihályi 2001). I try to argue however that psychodrama – that requires frames, rules, activity and achievement while offering play and enjoyment for participants – is a very suitable method to provide flow states for members of a group. Ferenc Mérei constituted the group-centered psychodrama approach within the psychodrama method. In this paper I examine each flow conditions to indicate how group-centered psychodrama is able to provide group members with possibilities to experience flow, and to change their personality and manage interpersonal relationships in a more adequate way, and move forward with building a more complex personality.

The wider context of this paper is the health psychology and psychotherapy aspects of the flow literature. Studies have been presented mostly around coping, and individual psychotherapy in this regard so far. The final part of this paper briefly outlines that in future it would be worth to utilize the rich empirical instruments of the literature so far published in the subject. This could promote the investigation of group processes, and may also help to explore the possible roles of flow in healing, changing, and engagement to therapeutic alliance.

Keywords: flow – conditions for flow – positive psychology – psychodrama

^[1] A tanulmány a Pro Pszichológia Alapítvány Mérei-pályázatára készült dolgozat átdogozott változata.

Tanulmányok

- A gyakorlat kérdései

A beszéd „újratanulása” és a kapcsolat fejlődése szelektív mutista gyerekek terápiájában

Droppa Szilvia

Párhuzamot vonva az anya-gyerek és a terapeuta-paciens kapcsolat között, a kapcsolat szerepét vizsgálom a beszéd fejlődésében, illetve a beszéd szerepét a terápiás kapcsolat fejlődésében. Azt járom körül, hogy lélektani szempontból milyen preverbális feltételek szükségesek a beszédfejlődés megindulásához, illetve annak a terápiában történő „újratanulásához” és mindez milyen lélektani térben jöhet létre. Milyen az a kapcsolat – legyen szó akár anya-gyerek kapcsolatáról, akár korrektív emocionális élményen alapuló terápiás kapcsolatáról –, melyben a gyerek megszólal és melyben verbális és nonverbális kommunikációjával interszubjektív cserét valósít meg? Úgy gondolom, hogy a nyelvhasználat megjelenésének kedvező érzékeny „gondozói viselkedés” alapját képező attitűd megfelel az elég jó anya és az elég jó terapeuta ismérveinek. A kapcsolatnak ily módon fontos szerepe van a beszéd megindulásában. Ugyanakkor a (verbális) terápiás attitűd is jelentős tényező a kapcsolat fejlődésében. A terápiás térben e két folyamat nem csak külön-külön jelenik meg, hanem együtt, egymással kölcsönhatásban is zajlik. A szelektív mutista gyerekekkel végzett terápia folyamatát megkísérlem szakaszokra bontani, melyben a terapeuta viszontáttételi érzései és a gyermek „verbális kísérése”, illetve ezek változásai szolgálatják a vezérfonalat. Az áttételi-vizontáttételi folyamatokat nem elsősorban az egyedi folyamatok szintjén elemzem, hanem az általánosat próbálom megragadni. Elgondolásaimat pszichoanalitikus elméleti keretben mutatom be, és esetvignettákkal illusztrálom.

Kulcsszavak: szelektív mutizmus – beszédfejlődés – szimbólumalkotás folyamata – érzelmi tükrözés – távollevő reprezentációja

„Re-learning” of speech, and developing of therapeutic relationship in therapy for selective mute children

Drawing a parallel between the relationship of mother and child, therapist and patient – I examine the role of relationship in the development of speech, and the role of speech in the development of therapeutic relationship. I examine from a psychological perspective the preverbal conditions that are needed to the speech development to begin, and to the relearning of speech in the context of psychotherapy; I examine also the psychic space in which relearning may take place. What is the relationship like – considering whether the relationship of mother and child or the therapeutic relationship based on corrective emotional experience – in which the child begins to talk, and in which through verbal and nonverbal communications she can express herself in an inter-subjective exchange? I believe sensitive „nursing behaviour” favouring the development of the use of verbalism corresponds to the criterion of good enough mother and good enough therapist. Thus, relationship plays an important role in the beginning of speech development. At the same time (verbal) therapeutic attitude is an important factor in developing the relationship. In therapeutic space these two processes appear not only separately but also together, in interaction with each other. I try to divide therapeutic work with mutist children into sub-phases in which the guidelines are the changes in the therapist’s feelings in counter transference and in the „verbal guidance” for the child, I’m analysing the processes of transference and counter-

transference not primarily on the level of individual processes, but trying to grasp them in general. I represent my conceptions within a psychoanalytic framework and illustrate them with items of my clinical cases.

Keywords: selective mutism – development of speech – process of symbolisation – emotional mirroring – representation of the absentee

Tanulmányok

- **Módszertani tanulmány**

Vissza az álmokhoz!

A fenomenológiai daseinanalitikus álmértelmezésről

Krékits József

A daseinanalízis (Dasein = jelenlét, ittlét, létezés, jelenvaló-lét) Heidegger filozófiájából, a husserli fenomenológiából és a freudi pszichoanalízisből létrejött terápiás eljárás, melyet filozófiai alapjaira való tekintettel az egzisztenciális pszichoterápiák közé szoktak besorolni. Tanulmányomban a daseinanalitikus pszichoterápia álmértelmezési módszerét szeretném bemutatni, összevetve a freudi és a jungi álmofejtéssel. Az álmokkal való foglalkozás a daseinanalízis legfőbb munkamódja, mivel a szubjektum leginkább az álmokban mutatkozik meg. Az elemzés megértetéséhez szükséges röviden kitérnem a husserli fenomenológiára, mely a daseinanalitikus terápia módszerét biztosítja. Ez azt jelenti, hogy a világ jelenségeit tapasztalat- és élményközpontúan igyekszünk megragadni, a páciens világban-benne-létét, beállítódásait, törekvéseit, vágyait, félelmeit akarjuk tetten érni az álmaiban. Mindeközben saját terapeutai élményeinkről is visszajelzést adunk. A terápia gondolkodásmódja Heidegger filozófiájára és terminológiájára támaszkodik, ezért röviden ezt is be kell mutatnom. Mint minden fenomenológiai eljárás, így a daseinanalitikai álmértelmezés is az élmények, tapasztalatok pontos leírásával kezdődik, azaz bizonyos szempontok és lépések alapján részletekbe menően igyekszik megragadni az álmot. Az álm leírására szolgáló kategóriákat a daseinanalízisben egzisztenciáléknak hívjuk, melyek mentén egy szisztematikus introspekciót segítünk elő a páciensnél. Az elemzést irodalmi és saját esetrészletekkel igyekszem bemutatni. A daseinanalízis elsősorban a manifeszt álmotartalmakat és élményeket veszi elemzése alá, melyek mögöttes, rejtett tartalmát hivatott felszínre hozni. A tanulmány gondolatmenetében egy fenomenológiai módszerű integratív szemléletet is megkísérek felvázolni.

Kulcsszavak: daseinanalízis – fenomenológiai módszer – álmértelmezés – egzisztenciálék – szisztematikus introspekció

Back to dreams

The phenomenological daseinsanalytical interpretation of dreams

The daseinsanalysis (Dasein means presence, being-here, existence) is a therapeutic method born from Heidegger's philosophy, Husserl's phenomenology, and Freudian psychoanalysis, and is classified as existentialist psychotherapy due to its philosophical base. In my essay, I would like to outline the dream-interpretation method of daseinsanalytical psychotherapy comparing it to Freudian and Jungian dream analysis. The main working method of daseinsanalysis is to deal with dreams since the subject (in a philosophical sense) reveals him or herself mostly through dreams. For a better understanding of the working method of daseinsanalysis, I need to briefly refer to Husserl's phenomenology, which provides the method of daseinsanalytical psychotherapy. This means we try to take the phenomena of the world through an empirical and experiential focus – in other words, we try to catch in the act the patient's being-in-the-world, attitudes, ambitions, desires, and fears, through their dreams. In the meantime, we give feedback about our own therapeutic experiences. The method of therapeutic thinking relies on Heidegger's philosophy and terminology, so I need to briefly introduce that, as well. As with all phenomenological procedures, daseinsanalytical dream-interpretation also begins with the exact description of experiences – that is, going into details we try to catch the dreams through certain points of view and following certain

steps. The categories describing the dreams are called existentials in daseinanalysis, and through these existentials we can help patients to have systematic introspection. I would like to present this through examples from the literature and through some parts of my own therapeutic cases. daseinsanalysis, first of all, focuses on interpreting the manifest contents and experiences of dreams and intends to reveal their hidden content. In the sequence of ideas of this essay, I also attempt to outline a phenomenological integrative approach.

Keywords: daseinsanalysis – phenomenological method – interpretation of dreams — existentials – systematic introspection

Tanulmányok

- **Kutatási tanulmány**

Az értékelés bizonyítékokon alapuló gyakorlata a módszerspecifikus képzésekben

Albert-Lőrincz Enikő

A tanulmány a módszerspecifikus képzésekben használt értékelési módok gyakorlatának és az értékelés hatásának vizsgálatával foglalkozik. Az értékelésre vonatkozó kutatási bizonyítékok abban segíthetnek, hogy a képzők jobban megértsék a folyamat lényegét, és – amennyiben a képzésnek része az értékelés – jogosultságot érezzenek elvégzésére, és fel tudják vállalni az értékítéletek felelősséget. Párbeszédet indíthat el a különböző szakegyesületek között az értékelésre vonatkozó elképzeléseket, gyakorlatot illetően.

A vizsgálathoz több adatforrást használtam fel: kérdőívek, szimbólumgyűjtés és elemzés, kerekasztal beszélgetés utólagos értékelése. A képzőktől a személyes hozzáállást és a gyakorlati kivitelezés módozatait akartam megtudni. Arra vonatkozóan, hogy az értékelés hogyan hat a képző csoportok dinamikájára és a személyes fejlődésre az erdélyi J. L. Moreno Pszichodráma Társaság képzőit és képzésben levő hallgatóit vontam be egy kérdőíves felmérésbe, amit az értékelésre vonatkozó szimbólumok és ezek magyarázatának elemzésével mélyítettem el. A szakegyesületek álláspontját azoknak a válaszleveleknek az alapján elemzem, amelyeket a Pszichoterápia folyóirat 2011. évi konferenciája előtt intéztem a magyarországi Pszichoterápiás Tanácsban képvisellel rendelkező egyesületek tanulmányi bizottsági elnökeihez.

Mindezeket kiegészítettem a Pszichoterápia 2011-es konferencia értékeléssel kapcsolatos kerekasztal beszélgetésének utóértékelésével.

A kutatási adatok azt mutatják, hogy az értékelés kérdése bizonytalanságot vált ki mind az egyesületek, mind pedig a megkérdezett képzők körében. A képzésben lévők többsége megérti, elfogadja és igényli a visszajelző értékeléseket.

Kulcsszavak: bizonyítékokon alapuló értékelés – önszabályozó tanulás – a kompetencia alapú oktatás – hatékony szakmatanulás

The practice of evidence-based evaluation in the method-specific trainings

The paper focuses on the study of the practice of the evaluation method applied in the method-specific trainings, and on the effects of the evaluation. The research proofs reflecting on evaluation can help the trainers to get a deeper understanding of the underlying meaning of the process and- if the evaluation is part of the training- to feel entitled to execute it, to be able to adopt a responsible attitude towards their value-judgements. They can launch dialogues among various specialised-organisations regarding the thoughts about the evaluation and practices.

For the study I used several data sources: questionnaires, collection and analysis of symbols, posterior evaluation of roundtable discussions. From the trainers I intended to learn about their attitude and the method of practical execution. Regarding the effect of the evaluation on the dynamism of the trainers' groups and on the personal development I researched in these topics involving some trainers and students of the Transylvanian J.L.Moreno Psychodrama Association into a questionnaire-research which was deepened by the analysis of the symbols regarding the evaluation and the explanation of these symbols.

The point of view of the specialized associations I analyse through the answers I received via mail from them, reflecting on my mail sent to the chairmen of the Educational Committees of

the associations which are represented in the Hungarian Psychotherapy Council, before the conference of the Pszichoterápia journal in 2011. I completed all these with the posterior evaluation of the roundtable discussion related to evaluation which were organised during the conference in 2011. The research data show that the issue of the evaluation raises uncertainty both on the associations' and on the interrogated trainers' sides.

Keywords: practice of evidence-based evaluation – self-regulated learning – competency-based education – effective professional learning